

Original Research Article

Predicting Academic Vitality Based on Personality Dimensions (NEO Model) and Cognitive Flexibility in Students

Parisa Salimi^{*1} , Fatemeh Yazdanipour² , Milad Salimi³

1- M.A. in Curriculum Planning, Payam Noor University, South Tehran Branch, Tehran, Iran (corresponding author)

2- M.A. in Family Counseling, Islamic Azad University, Kermanshah Branch, Kermanshah, Iran

3- M.A. in School Counseling, Islamic Azad University, Kermanshah Branch, Kermanshah, Iran

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History

Date Received: 9 December 2024

Date Revised: 9 April 2025

Date Accepted: 1 June 2025

Date published: 19 August 2025

Keywords

Academic Vitality,
Personality Dimensions (NEO Model),
Cognitive Flexibility.

Corresponding Author Email:

parisa.salimi.m.2023@gmail.com

The aim of the present study was to predict academic vitality based on personality dimensions according to the NEO model and cognitive flexibility in students of Kermanshah. The research method was applied and correlational. The statistical population consisted of all male and female first-grade secondary school students in Kermanshah during the 2022–2023 academic year, numbering about 4,000 students. A sample of 370 students was selected through random sampling using Cochran's formula. The participants completed the Samani Academic Vitality Questionnaire (2018), the NEO Five-Factor Personality Inventory, and the Dennis & Vander Wal Cognitive Flexibility Questionnaire. The results showed a significant negative relationship between the personality trait of neuroticism and academic vitality. There was a significant positive relationship between extraversion and academic vitality. No relationship was observed between openness to experience and academic vitality. A significant positive relationship was found between agreeableness and academic vitality. Conscientiousness also showed a significant positive relationship with academic vitality. Additionally, cognitive flexibility had a significant positive relationship with students' academic vitality. Cognitive flexibility ($\beta = 0.32$) and extraversion ($\beta = 0.24$) were significant positive predictors of academic vitality.

How to cite this article:

Salimi, P., Yazdanipour, F., Salimi, M. (2025). Predicting Academic Vitality Based on Personality Dimensions (NEO Model) and Cognitive Flexibility in Students. *Journal of Studies and Research in Behavioral Sciences*, 7(2), 46-60.

©2023 The author(s). This is an open access article distributed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC), which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, as long as you give appropriate credit to the original author(s) and the source.

Publisher: Chatre Andisheh International Publishing Institute

مطالعات و تحقیقات در علوم رفتاری

Homepage: <https://Jobssar.ir>

مقاله پژوهشی

پیش بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس ابعاد شخصیتی بر اساس مدل نئو و انعطاف پذیری شناختی در دانش آموزان

پریسا سلیمی*^۱، فاطمه یزدانی پور^۲، میلاد سلیمی^۳

۱- کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه پیام نور تهران جنوب، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

۲- کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

۳- کارشناس ارشد مشاوره مدرسه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

سابقه مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۱۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۱۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۵/۲۸

واژه‌های کلیدی

سرزندگی تحصیلی،
ابعاد شخصیتی بر اساس مدل نئو،
انعطاف پذیری شناختی.

هدف پژوهش حاضر پیش بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس ابعاد شخصیتی بر اساس مدل نئو و انعطاف پذیری شناختی در دانش آموزان کرمانشاه بود. روش این پژوهش کاربردی و جزء تحقیقات همبستگی می باشد. در این پژوهش جامعه آماری کلیه دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه اول شهر کرمانشاه بودند که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مشغول به تحصیل بودند و تعداد آنها حدود ۴۰۰۰ نفر می باشد. نمونه آماری ۳۷۰ نفر از دانش آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه اول مذکور بر اساس نمونه گیری تصادفی و از طریق فرمول کوکران انتخاب و سپس از طریق پرسشنامه های سرزندگی تحصیلی سامانی (۱۳۹۷)، پرسشنامه پنج عاملی شخصیت نئو و انعطاف پذیری شناختی دنیس و واندر وال (۲۰۱۰) مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد بین ویژگی شخصیتی روان رنجوری با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه منفی معنی داری وجود دارد. بین ویژگی شخصیتی برون گرایی با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. بین ویژگی شخصیتی گشاده ذهنی با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه ای مشاهده نمی شود. بین ویژگی شخصیتی توافق پذیری با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود. بین ویژگی شخصیتی وجدانی بودن با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. بین انعطاف پذیری شناختی با سرزندگی تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. متغیر انعطاف پذیری شناختی با ضریب بتای ۰/۳۲ و متغیر ویژگی شخصیتی برون گرایی با ضریب بتای ۰/۲۴ می توانند به طور مثبت و معنی داری سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان را پیش بینی کنند.

ایمیل نویسنده مسئول

parisa.salimi.m.2023@gmail.com

استناد به این مقاله: سلیمی، پریسا؛ یزدانی پور، فاطمه و سلیمی، میلاد (۱۴۰۴). پیش بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس ابعاد شخصیتی بر اساس مدل نئو و انعطاف پذیری شناختی در دانش آموزان. *مطالعات و تحقیقات در علوم رفتاری*، ۷(۲)، ۴۶-۶۰.

ناشر: موسسه انتشارات بین المللی چتر اندیشه

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

دانش آموزان در دوران تحصیل، با توجه به گذر از دوره بلوغ به نوجوانی، تغییر محیط، و پذیرش مسؤلیت آموزشی و تغییر نقش، دچار مشکلات روحی-عاطفی شده و ممکن است از نظر اقتصادی نیز در تنگنا قرار گیرند. مشکلات محیط خانواده و مسائل شخصی و آموزشی می تواند آرامش دانشجو را مختل و مانعی برای یادگیری شود. در چنین مواردی، دانش آموزان در پی پیدا کردن راه حل و مشکل گشایی هستند و براساس امکانات در دسترس، ممکن است مشکل خود را با دیگران مطرح و از راهنمایی و مشاوره افراد متفاوت استفاده نمایند. با اینکه در سیستم مدارس، معلمان به عنوان مرجع راهنمایی مشکلات دانش آموزان معرفی شده اند، ولیکن به علل مختلف کمتر مورد مشورت قرار می گیرند. برای بهبود وضعیت ارجاع مشکلات دانش آموزانی لازم است نوع مشکلات مشخص و مرجع مورد استفاده آن شناسایی شود (ذبیحی حصاری و غلامعلی لواسانی، ۱۳۹۹).

قضاوت های مربوط به رشد و پیشرفت دانش آموزان به دلیل نقش مهمی که در رشد امید تحصیلی دارد، از اهمیت و حساسیت زیادی برخوردار است. امید عبارت است از داشتن انگیزه برای زندگی سالم، یعنی احساس عشق و دوستی و صلح با خود و پذیرش تمام جوانب زندگی خود امید یعنی هدف بخشیدن به زندگی از طریق معنویت بخشیدن به خود، و پناهنده شدن به اصول معنوی و هدف معنا دادن به زندگی از این طریق، امید، احساس شایستگی است، امید زیاد کننده قدرت تطابق است، امید نشانه سلامت روانی است. امید یعنی داشتن برنامه برای زندگی، امید یعنی زندگی واقعی همراه با هدف و مقصود واقعی از زندگی. امیدواری به معنی بهبودی و رهایی از گرفتاری ها و مشکلات تعریف شده است که این حالت ممکن است واقعی و قابل تطبیق با محیط بیرونی و دنیای اطراف باشد و یا فقط در حد یک پیش بینی باقی بماند و باعث امیدواری و خوشحالی فرد گردد امید یکی از پایه های اصولی توان و قدرت روانی است که مشخص کننده دستاوردهای زندگی است امید باور یک احساس بهتر از آینده است امید با نیروی نافذ خود سیستم فعالیتی را تحریک می کند تا سیستم بتواند تجارب خود را کسب کرده و نیروهای تازه را در ارگانسیم ایجاد نماید و در نتیجه امید انسان را به تلاش و کوشش واداشته و او را به سطح بالایی از عملکردهای روانی و رفتاری نزدیک می کند امید را نمی توان آگاهانه تجربه کرد ولی هنگامی که شخص تحت فشارهای غیرعادی، و راه های پریپیچ و خم و تاریک زندگی قرار گیرد، احساس امیدواری در فرد امیدوار بزودی ظاهر شده و این امید و امیدواری است که بعد از بحران ها فرد را مجدداً به آرامش می رساند بدیهی است انسان حالات نگران کننده و مهم و بدخیمی را احساس می کند در افراد ناامید این نگرانی روز به روز بیشتر می شود در امیدواران تحت تأثیر امید تعادل روانی ایجاد شده و در نتیجه افسردگی در این افراد کمتر دیده می شود (فاتحی، ۱۳۹۷).

شخصیت یک مفهوم انتزاعی است یعنی چیزی است مثل انرژی در فیزیک که قابل مشاهده نیست بلکه از طریق ترکیب رفتار، افکار، انگیزش، هیجان استنباط می شود. شخصیت باعث تفاوت کل افراد از همدیگر می شود اما این تفاوت فقط در بعضی از ویژگی ها و خصوصیات است، به عبارت دیگر افراد در خیلی از ابعاد شخصیتی بر اساس مدل نئو به هم شباهت دارند. بنابراین شخصیت را می توان از این جهت که چگونه مردم با هم متفاوت هستند و از این جهت که چگونه به هم شباهت دارند مورد مطالعه قرار داد (کریمی، ۱۳۹۷).

روانشناسی شخصیت به آنچه معمولاً درباره ی انسان صادق است یعنی ماهیت انسان و نیز به تفاوت های فردی علاقمند است. اگر چه روانشناسان شباهت های موجود بین افراد را قبول دارند توجه آنها بیشتر به تفاوت های افراد از یکدیگر معطوف است مثلاً

چرا عده ای موفق وعده ای ناموفق اند؟ نظریه پردازان شخصیت به کلیت انسان نیز می پردازند و تلاش می کنند تا روابط پیچیده میان جنبه های مختلف کنش انسانی در روابط پیچیده ی آنها با یکدیگر را بررسی کنند. با در نظر گرفتن تأکید بر تفاوت های فردی تمامیت انسان شخصیت را چگونه تعریف کنیم؟ برای عامه مردم این کار احتمالاً با قضاوت ارزشی توأم است یعنی اگر کسی را دوست داشته باشند به دلیل شخصیت خوب و عالی اوست. ولی برای اندیشمندان اصطلاح شخصیت برای مشخص کردن یک زمینه مطالعاتی به کار می رود. هر تعریف از شخصیت بازتاب موضوعاتی است که قرار است مطالعه شود و بیانگر ویژگی هایی است که در مطالعه این موضوعات به کار می رود (ایزدی، ۱۳۹۸). همچنین انعطاف پذیری شناختی به معنای توانایی برای انجام عمل موثر در راستای ارزش های فردی علیرغم حضور مشکل است. این انعطاف پذیری در بیماران مبتلا به درد مزمن می تواند به توانایی فرد برای انجام مفید و موثر خود با وجود دردهای مزمن است (جعفرتبار، ۱۳۹۹). مطابق انعطاف پذیری شناختی، سلامت روان یعنی پذیرش محیط های درونی و بیرونی خود فرد و تعهد به فعالیت هایی که از لحاظ ارزشمندی اثبات هستند. شکل های مخالف آسیب شناسی روانی نیز بر اساس انعطاف پذیری شناختی به وسیله افراط در قوانین رفتاری و عاطفی ناسازگارانه یا به وسیله رفتارهایی ارزش محور و حساسیت به احتمالات که مربوط به آینده است، شرح داده می شوند. با توجه به آنچه گفته شد و اهمیت سرزندگی تحصیلی، ابعاد شخصیتی بر اساس مدل نئو و انعطاف پذیری شناختی در دانش آموزان سوال پژوهش این است که آیا سرزندگی تحصیلی بر اساس ابعاد شخصیتی بر اساس مدل نئو و انعطاف پذیری شناختی در دانش آموزان پیش بینی می شود؟

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می باشد. روش تحقیق ارتباط بین دو یا چند متغیر را همبستگی گویند. هنگامی که افزایش در یک متغیر با افزایش در متغیر دیگر و یا کاهش در یک متغیر با کاهش متغیر دیگر، همراه باشد، همبستگی بین دو متغیر، مستقیم و مثبت است. در این پژوهش جامعه آماری کلیه دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه اول شهر کرمانشاه بودند که در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ مشغول به تحصیل بودند و تعداد آنها حدود ۴۰۰۰ نفر می باشد. نمونه آماری ۳۷۰ نفر از دانش آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه اول مذکور بر اساس نمونه گیری تصادفی و از طریق فرمول کوکران انتخاب شدند.

ابزارهای پژوهش

۱) پرسشنامه پنج عاملی شخصیت نئو: در پژوهش حاضر برای اندازه گیری پنج عامل بزرگ شخصیت از پرسشنامه پنج عاملی نئو (کوستا و مک کری، ۱۹۸۹) استفاده شده است. این پرسشنامه فرم کوتاه پرسشنامه تجدیدنظر شده پنج عامل بزرگ شخصیت است که از لحاظ روایی و پایایی، هیچ تفاوتی بایکدیگر ندارند. پرسشنامه پنج عاملی نئو بیشترین و وسیع ترین کاربرد را در زمینه سنجش پنج عامل بزرگ شخصیت داشته و از حمایت های تجربی گسترده ای برخوردار است. مزیت استفاده از این پرسشنامه در این است که اجرای آن به زمان کمتری نیاز دارد و همچنین آزمودنی ها برای پاسخ به این پرسشنامه احساس خستگی زیادی نمی کنند. نمره گذاری: این پرسشنامه از ۶۰ گویه براساس مقیاس لیکرت (۱، کاملاً موافقم و ۵، کاملاً مخالفم) تهیه شده است، که هر ۱۲ گویه آن یکی از پنج عامل بزرگ شخصیت (برون گرایی، همسازی، وظیفه شناسی، نوروز گرایی و تجربه

پذیری) را اندازه می گیرد. نمرات هر عامل جداگانه محاسبه می شود و در نهایت پنج نمره بدست می آید. اعتبار و پایایی ابزار سنجش: حمایت های تجربی خوبی از پایایی و روایی پرسشنامه پنج عاملی شخصیت نئو وجود دارد و فرم بلند و کوتاه آن از نظر پایایی و روایی تفاوتی با هم ندارند. در پژوهش احدی (۱۳۸۶) پایایی زیرمقیاس های آن به روش ضریب آلفای کرونباخ مابین ۰/۴۸ تا ۰/۶۸ بدست آمده است.

۲) پرسشنامه سرزندگی تحصیلی: پرسشنامه سرزندگی تحصیلی توسط سامانی (۱۳۹۷) بر اساس پرسشنامه امید شنایدر و همکاران (۱۹۹۱) تدوین شده است. این پرسشنامه شامل دو خرده مقیاس تفکر عاملی با سوالات ۲، ۹، ۱۰، ۱۲ و تفکر راهبردی شامل سوالات ۱، ۴، ۶، ۸ می باشد (گروال و پورتر، ۲۰۰۷؛ پدرتی، ادوارز، لویز، ۲۰۰۸). همچنین سوالات ۳، ۵، ۶، ۱۱ به عنوان سوالات انحرافی در نظر گرفته شده اند (براور، میجر، و کرز و بانک، ۲۰۰۸). به هر یک از سوالات در مقیاس ۸ گزینه ای لیکرت (کاملاً مخالف=۱، بسیار مخالف=۲، مخالف=۳، کمی مخالف=۴، کمی موافق=۵، موافق=۶، بسیار موافق=۷ و کاملاً موافق=۸) پاسخ داده می شود (کرمانی، خداپناهی و حیدری، ۱۳۹۰). بنابراین دامنه نمرات بین ۱۲ تا ۴۸ خواهد بود. مجموع نمرات به دست آمده، نمره کلی امید به زندگی را برای هر فرد نشان می دهد. بررسی روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی نشان داد که مقیاس دارای ساختاری دو عاملی شامل تفکر عاملی و تفکر راهبردی است. بررسی روایی همزمان با محاسبه همبستگی این مقیاس با مقیاس افکار خودکشی، حمایت اجتماعی ادراک شده و معنا بیانگر رابطه منفی بین نمرات مقیاس امید با نمرات مقیاس افکار خودکشی و رابطه مثبت با نمرات مقیاس های حمایت اجتماعی ادراک شده و معنا در زندگی بود. ضریب اعتبار این مقیاس با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ ۰/۸۶ و از طریق بازآزمایی ۰/۸۱ به دست آمده است. مقیاس امید شنایدر برای جمعیت ایرانی از اعتبار و روایی خوبی برخوردار است (کرمانی، خداپناهی و حیدری، ۱۳۹۰). پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمده است (زاهد بابلان، قاسم پور و حسن زاده، ۱۳۹۰). پایایی بررسی همسانی درونی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفته است که ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۸۹ به دست آمد (زانگ، ۲۰۱۰).

۳) پرسشنامه انعطاف پذیری روانشناختی: برای ارزیابی انعطاف پذیری آزمودنی ها در این پژوهش از پرسشنامه انعطاف پذیری شناختی که توسط دنیس و واندر وال (۲۰۱۰) معرفی شده و یک ابزار خودگزارشی کوتاه ۲۰ سوالی است که برای سنجش نوعی از انعطاف پذیری شناختی که در موفقیت فرد برای چالش و جایگزینی افکار ناکارآمد با افکار کارآمدتر لازم است، به کار رفت که بر اساس مقیاس ۷ درجه ای لیکرت نمره گذاری می شود (فاضلی، احتشام زاده، هاشمی شبانی، ۱۳۹۹). این پرسشنامه برای ارزیابی میزان پیشرفت فرد در کار بالینی و غیر بالینی و برای میزان پیشرفت فرد در ایجاد تفکر انعطاف پذیر به کار می رود. اعتبار همزمان این پرسشنامه با افسردگی بک برابر با ۰/۳۹- و روایی همگرایی آن با مقیاس انعطاف پذیری شناختی مارتین و رابین ۰/۷۵ بود (دنیس و واندر وال، ۲۰۱۰). در ایران شماره و همکاران (۱۳۸۵)؛ به نقل از فاضلی، احتشام زاده، هاشمی شبانی، ۱۳۹۹) ضریب بازآزمایی کل مقیاس را ۰/۷۱ و ضرایب آلفای کرونباخ کل مقیاس را ۰/۹۰ گزارش نموده اند. آلفای کرونباخ این مقیاس در پژوهش فاضلی، احتشام زاده، هاشمی شبانی (۱۳۹۹) ۰/۷۵ محاسبه شده است. روایی و پایایی پرسشنامه بر روی دانش آموزان خارج از کشور نشان دادند که همسانی درونی با آلفای کرونباخ ۰/۹۱ و با روش بازآزمایی بعد از ۷ هفته برای نمره کل ۰/۸۱ و روایی همگرایی آن با آزمون انعطاف پذیری روانشناختی مارتین و روبین (۱۹۹۵) مطلوب گزارش شده است (جانکو، وثریچ و رپی، ۲۰۱۴).

یافته ها

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار نمره متغیرهای سرزندگی تحصیلی و ویژگی های شخصیت با انعطاف پذیری شناختی در دانش آموزان

تعداد	انحراف معیار	میانگین	شاخص های آماری	
			متغیر	آزمودنی ها
۱۹۶	۳/۱۱	۳۴/۳۲	سرزندگی تحصیلی	دانش آموزان پسر
۱۷۴	۲/۴۵	۳۵/۶۲		دانش آموزان دختر
۳۷۰	۳/۰۶	۳۴/۴۵		کل دانش آموزان
۱۹۶	۵/۳۴	۳۵/۴۹	ویژگی شخصیتی روانرنجوری	دانش آموزان پسر
۱۷۴	۶/۱۴	۳۴/۵۴		دانش آموزان دختر
۳۷۰	۶/۴۲	۳۴/۹۶		کل دانش آموزان
۱۹۶	۳/۵۵	۴۲/۸۷	ویژگی شخصیتی برون گرایی	دانش آموزان پسر
۱۷۴	۴/۴۳	۴۳/۲۶		دانش آموزان دختر
۳۷۰	۴/۲۷	۴۲/۸۵		کل دانش آموزان
۱۹۶	۶/۳۷	۳۹/۵۳	ویژگی شخصیتی گشاده دهنی	دانش آموزان پسر
۱۷۴	۶/۰۴	۳۹/۰۱		دانش آموزان دختر
۳۷۰	۵/۹۷	۳۹/۳۴		کل دانش آموزان
۱۹۶	۵/۷۵	۳۶/۹۱	ویژگی شخصیتی توافق پذیری	دانش آموزان پسر
۱۷۴	۵/۷۶	۳۵/۴۶		دانش آموزان دختر
۳۷۰	۳/۴۹	۳۶/۰۷		کل دانش آموزان
۱۹۶	۴/۴۰	۴۰/۲۰	ویژگی شخصیتی وجدانی بودن	دانش آموزان پسر
۱۷۴	۳/۸۰	۴۱/۳۶		دانش آموزان دختر
۳۷۰	۴/۸۱	۴۰/۸۲		کل دانش آموزان
۱۹۶	۶/۳۰	۶۷/۵۹	انعطاف پذیری شناختی	دانش آموزان پسر
۱۷۴	۴/۰۴	۶۴/۴۶		دانش آموزان دختر
۳۷۰	۵/۱۳	۶۶/۸۲		کل دانش آموزان

جدول ۱ یافته های توصیفی شامل شاخص های آماری مانند میانگین، انحراف معیار متغیرهای سرزندگی تحصیلی و ویژگی های شخصیت با انعطاف پذیری شناختی در دانش آموزان را نشان می دهد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی ساده بین ویژگی های شخصیت با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	شاخص آماری	ضریب همبستگی (r)	سطح معنی داری (p)	تعداد نمونه (n)
سرزندگی تحصیلی	ویژگی شخصیتی روان رنجوری		-۰/۱۹	۰/۰۲۳	۳۷۰
	ویژگی شخصیتی برون گرایی		۰/۳۳	۰/۰۰۴	
	ویژگی شخصیتی گشاده ذهنی		۰/۱۰	۰/۱۲۱	
	ویژگی شخصیتی توافق پذیری		۰/۲۴	۰/۰۳۱	
	ویژگی شخصیتی وجدانی بودن		۰/۱۶	۰/۰۴۵	

همان طوری که در جدول ۲ ملاحظه می شود بین ویژگی شخصیتی روان رنجوری با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه منفی معنی داری وجود دارد ($p = 0/023$ و $r = -0/19$). به عبارت دیگر، هر اندازه ویژگی شخصیتی دانش آموزان در زمینه روان رنجوری بیشتر باشد سرزندگی تحصیلی در آنان بیشتر خواهد بود. بین ویژگی شخصیتی برون گرایی با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($p = 0/004$ و $r = 0/33$). به عبارت دیگر، هر اندازه ویژگی شخصیتی دانش آموزان در زمینه برون گرایی بیشتر باشد سرزندگی تحصیلی در آنان کمتر خواهد بود. بین ویژگی شخصیتی گشاده ذهنی با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه ای مشاهده نمی شود ($p = 0/121$ و $r = 0/10$). بین ویژگی شخصیتی توافق پذیری با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود ($p = 0/031$ و $r = 0/24$). به عبارت دیگر، هر اندازه ویژگی شخصیتی دانش آموزان در زمینه توافق پذیری بیشتر باشد سرزندگی تحصیلی در آنان کمتر خواهد بود. همچنین بین ویژگی شخصیتی وجدانی بودن با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($p = 0/045$ و $r = 0/16$). به عبارت دیگر، هر اندازه ویژگی شخصیتی دانش آموزان در زمینه وجدانی بودن بیشتر باشد سرزندگی تحصیلی در آنان بیشتر خواهد بود.

جدول شماره ۳. ضرایب همبستگی بین انعطاف پذیری شناختی با سرزندگی تحصیلی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	ضریب همبستگی	سطح معناداری	N
سرزندگی تحصیلی	انعطاف پذیری شناختی	۰/۴۸**	۰/۰۰۰۱	۳۷۰

همان طوری که در جدول ۳ ملاحظه می شود بین انعطاف پذیری شناختی با سرزندگی تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($p = 0/0001$ و $r = 0/48$). به عبارت دیگر، هر چه انعطاف پذیری شناختی دانش آموزان بیشتر باشد به همان اندازه میزان سرزندگی تحصیلی آنان نیز بیشتر خواهد بود.

جدول ۴. ضرایب رگرسیون چندگانه متغیرهای پیش بین ویژگی های شخصیتی در زمینه (روانرنجور خویی، برون گرایی، گشاده دهنی، توافق پذیری، وجدانی بودن) و انعطاف پذیری شناختی با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان با روش ورود همزمان و مرحله ای

متغیرهای پیش بین	R	R ²	F	p=	β	t	p=	رتبه
ویژگی روان رنجوری					-۰/۰۸	-۰/۹۸	۰/۳۲۱	
ویژگی برون گرایی					۰/۲۴	۵/۶۱	۰/۰۰۰۱	
ویژگی گشاده دهنی	۰/۵۵	۰/۳۱	۲۹/۷۴	۰/۰۰۰۱	۰/۰۵	۰/۹۸۲	۰/۳۲۷	
ویژگی توافق پذیری					۰/۰۹	۱/۶۳	۰/۰۷۸	
ویژگی وجدانی بودن					۰/۰۶	۰/۹۲۳	۰/۳۵۷	
انعطاف پذیری شناختی					۰/۳۲	۶/۱۹۸	۰/۰۰۰۱	
۱- انعطاف پذیری شناختی	۰/۴۸	۰/۲۳	۲۳/۸۸	۰/۰۰۰۱	۰/۴۸	۶/۳۴	۰/۰۰۰۱	«مرحله ای»
۲- ویژگی برون گرایی	۰/۵۲	۰/۲۷	۲۶/۶۵	۰/۰۰۰۱	۰/۳۶	۵/۳۸	۰/۰۰۰۱	
					۰/۳۲	۴/۳۱	۰/۰۰۰۱	

همان طوری که در جدول ۴ ارائه شده است، رگرسیون پیش بینی با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان از روی متغیرهای ویژگی های شخصیتی در زمینه (روانرنجور خویی، برون گرایی، گشاده دهنی، توافق پذیری، وجدانی بودن) و انعطاف پذیری شناختی معنی دار می باشد ($p < ۰/۰۰۰۱$ و $F = ۲۹/۷۴$). متغیر انعطاف پذیری شناختی با ضریب بتای $۰/۳۲$ و متغیر ویژگی شخصیتی برون گرایی با ضریب بتای $۰/۲۴$ می توانند به طور مثبت و معنی داری سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان را پیش بینی کنند. همچنین، مقدار R^2 نشان می دهد ۳۱% از واریانس سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان توسط متغیرهای یاد شده تبیین می شود.

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان داد بین ویژگی شخصیتی روان رنجوری با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه منفی معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر، هر اندازه ویژگی شخصیتی دانش آموزان در زمینه روان رنجوری بیشتر باشد سرزندگی تحصیلی در آنان بیشتر خواهد بود. بین ویژگی شخصیتی برون گرایی با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر، هر اندازه ویژگی شخصیتی دانش آموزان در زمینه برون گرایی بیشتر باشد سرزندگی تحصیلی در آنان کمتر خواهد بود. بین ویژگی شخصیتی گشاده دهنی با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه ای مشاهده نمی شود. بین ویژگی شخصیتی توافق پذیری با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود. به عبارت دیگر، هر اندازه ویژگی شخصیتی دانش آموزان در زمینه توافق پذیری بیشتر باشد سرزندگی تحصیلی در آنان کمتر خواهد بود. همچنین بین ویژگی شخصیتی وجدانی بودن با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر، هر اندازه ویژگی شخصیتی دانش آموزان در زمینه وجدانی بودن بیشتر باشد سرزندگی تحصیلی در آنان بیشتر

خواهد بود. در تبیین این یافته می توان گفت افراد برون گرایان به خوشه‌ای از صفات اطلاق می‌گردد و آن درجه‌ای است که شخص، پراثری، معاشرتی، جسور، فعال، هیجان طلب و دارای شور و شوق، دارای اعتماد به نفس و دارای احساس مثبت است. افراد برون‌گرا تمایل به اجتماعی بودن، احساسی بودن، و صمیمی بودن داشته و معمولاً با افراد متفاوت بهتر کنار می‌آیند. برون‌گرایان هنگام کار و حیات و حالات مثبت داشته، نسبت به شغلشان احساس رضایت بیشتر و عموماً درباره‌ی سازمان و محیط پیرامونی‌شان احساس بهتری دارند. برون‌گراها کلاً در دنیای بیرون سیر می‌کنند. آنها دوست دارند که سرخوش، اجتماعی، رقابت جو، سریع و واقع‌گرا باشند. برای آنها هر چیزی که شفاف تر و مشخص تر باشد بهتر است. آنها ابهام را تحمل نمی‌کنند. غیر از این، برخلاف درون‌گراها، برون‌گراها عاشق فردیت هستند. آنها دلشان می‌خواهد که با دیگران فرق داشته باشند و این فرق داشتن را ابراز کنند. برای همین است که برون‌گراها خیلی رقابت جو، مستقل و حتی پرخاشگر هستند. یک آدم برون‌گرا گاهی حتی اشتباه قبلی خودش را نمی‌پذیرد و با لجابت می‌خواهد حرفش را به کرسی بنشانند. درون‌گراها برون‌گراها را به پرحرف بودن، سطحی بودن، پرخاشگر بودن و بی‌توجهی به دیگران متهم می‌کنند.

افراد وظیفه‌شناس افرادی پر نیرو، جاه طلب و سخت کوش هستند. آنها علی‌رغم موانع موجود درفع آنها مصرند و تمایل به دقت و کامل بودن دارند. وظیفه‌شناسی معمولاً با پشتکاری و شایستگی جسمانی مرتبط می‌باشد. افراد فاقد وظیفه‌شناسی از باریک بینی لازم، دقت و پاکیزگی زیاد اجتناب می‌کنند. این عامل شامل صفاتی همچون سازمان‌دهی، دقت و قابلیت اطمینان با صفاتی همچون بی‌دقتی، سهل‌انگاری و عدم اطمینان می‌باشد. افراد انعطاف پذیر هم درباره دنیای درونی و هم درباره دنیای بیرونی کنجکاو هستند و زندگی آنها از لحاظ تجربه غنی است، چون تجارب جدید را می‌پسندند و می‌خواهند آنها را لمس کنند. خود به دنبال تجارب می‌روند و سعی می‌کنند تجارب مختلفی کسب کنند. آنها مایل به پذیرش عقاید جدید و ارزش غیر متعارف بوده و برای شنیدن و گوش کردن و بررسی عقاید جدید و اندیشه‌های نو رغبت نشان می‌دهند. البته این مساله بدان معنی نیست که آنها همواره در صدد پذیرش عقاید جدید هستند. ممکن است چنین اتفاقی بیافتد و یا اینکه رخ ندهد. آنها تمایل دارند این ایده‌های جدید را بشنوند، بررسی کنند و مورد توجه قرار دهند، هر چند آنها را بپذیرند یا نپذیرند. این افراد هیجانی‌تر هستند و انواع مختلفی از هیجانات مثبت و منفی را تجربه می‌کنند و شدت تجربه این هیجانات در آنها بیشتر از سایر افراد است. اشخاص انعطاف پذیر غیر سنتی و غیر متعارف هستند. علاقمند هستند همیشه سوال کنند و آماده پذیرش عقاید سیاسی و اجتماعی اخلاقی هستند. این تمایلات به این معنی نیست که آنها افرادی غیر اصولی هستند و پایبندی به اصول و عقاید خود ندارند. یک فرد انعطاف پذیر ممکن است به سیستم ارزشهای خود مسئولانه پاسخ دهد و همچون یک سنت‌گرا از آنها دفاع کند. افراد انعطاف ناپذیر افراد بسته‌تری هستند. تجارب جدید چندان برای آنها جذاب نیست و احساس راحتی بیشتری با تجارب قدیمی خود دارند. آنها تمایل دارند رفتار متعارف‌تری داشته باشند و دیدگاه خود را حفظ کنند. علاوه بر این در برخورد با تجارب تازه، موارد آشنا تر را ترجیح می‌دهند. بطوری که در انتخاب یک موضوع، بدون در نظر گرفتن سایر عوامل با احتمال بیشتری موضوعی را که آشنایی بیشتری با آن احساس می‌کنند، انتخاب کنند. در زندگی روزمره ممکن است رفت و آمد از یک مسیر را که به آن عادت کرده‌اند ترجیح دهند و به سختی حاضر به تغییر مسیر خود شوند. با اینکه این افراد حیطه محدودتری را برای فعالیت انتخاب می‌کنند، اما ثبات بیشتری در علاقه به حیطه فعالیت خود نشان می‌دهند. همچنین آنها تمایلی به حفظ وضعیت اجتماعی و سیاسی هستند. تغییرات جدید در این افراد کمی تنش و ناراحتی ایجاد می‌کند تا زمانی که

به این تغییرات جدید خوگیری پیدا کنند. در این فرضیه نشان داده شد که هر دو گروه از لحاظ ویژگی شخصیتی انعطاف پذیر در شرایط یکسان بودند و بین آنها تفاوتی وجود نداشت.

همانند برونگرایی، دلپذیر بودن مقدماً بعدی از تمایلات بعدی از تمایلات بین فردی است. یک فرد دلپذیر اساساً نوع دوست است، او نسبت به دیگران همدردی کرده و مشتاق است که کمک کند و باور دارد که دیگران نیز متقابلاً کمک کننده هستند. درمقابل فرد غیر دلپذیر ستیزه جو، خودمدار و شکاک نسبت به دیگران بوده و رقابت جو است تا همکاری کننده.

برونگرها علائق و انرژی خود را به جهان برونی معطوف می‌سازند. آنها برانگیختگی جنسی و نیز تحریک را دوست دارند و متمایلند که بشاش باشند. عامل برونگرایی شامل صفاتی همچون پر حرفی، جرأت ورزی، و سطح فعالیت با صفاتی همچون حرف نزدن، پذیرا بودن توداری است. همانند برونگرایی، دلپذیر بودن بعدی از تمایلات بین فردی است. افراد دلپذیر به هم حسی و حمایت بین شخص تمایل دارند. قطب مقابل خوشایندی مخالفت ورزی است این افراد فاقد هم حسی و کله شق هستند. این عامل شامل صفاتی همچون مهربانی، اعتماد، گرم بودن با صفاتی همچون خصومت، خودخواهی و بی‌اعتماد است. افراد بسیار مایلند که دلپذیر بودن را هم به عنوان صفتی که از لحاظ اجتماعی مطلوب است و هم از لحاظ روانی حالت سالمتری است، ببینند. این امر نیز حقیقت دارد که افراد دلپذیر مقبول تر و محبوب تر از افراد ستیزه جو هستند، ولی باید توجه داشت که آمادگی برای جنگیدن برای منافع خود هم یک امتیاز است و لذا دلپذیر بودن در میدان جنگ یا در صحن دادگاه فضیلتی محسوب نمی‌شود. همچنین تفکر انتقادی و بدبین بودن در علم نیز به تحلیل های صحیح علمی کمک می‌کند. هیچ یک از دو قطب انتهایی این عامل از نقطه نظر جامعه مطلوب نیست و نیز هیچ یک لزوماً در مورد سلامت روانی فرد نیز مفید نمی‌باشد. بین انعطاف پذیری شناختی با سرزندگی تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر، هر چه انعطاف پذیری شناختی دانش آموزان بیشتر باشد به همان اندازه میزان سرزندگی تحصیلی آنان نیز بیشتر خواهد بود. در تبیین نتایج این نتیجه میتوان گفت که یکی از واقعیت های مهم هستی وجود تنوع در میان پدیده های عالم است نه تنها گونه های مختلف جانداران و گیاهان با هم فرق دارند بلکه اعضای هر گونه با یکدیگر متفاوت اند انسان ها نیز مشمول همین قاعده اند افراد از لحاظ توانایی های ذهنی، روشهای آموختن، سبک و سرعت یادگیری، آمادگی علاقه و امید نسبت به کسب دانش و انجام فعالیتهای تحصیلی با هم تفاوت دارند. بنابراین در نظر گرفتن تفاوت های فردی افراد در آموزش و برخورد متناسب با ویژگی های خاص آنان از وظایف مهم معلمان است نتایج پژوهش های انجام شده بر این موضوع تأکید دارد. که توجه به تفاوت های فردی یادگیرندگان از سوی معلمان در بهبود و کیفیت یادگیری و افزایش سطح پیشرفت تحصیلی آنان بسیار تأثیرگذار است. تجربیات کلاس درس نشان داده که متغیرهای شناختی به تنهایی تعیین کننده پیشرفت افراد نیست این متغیرها با نگرشها و علائق افراد، انگیزه ها و محیطه گسترده ای از پاسخهای هیجانی مثل برانگیختگی، هم حس و شاید بیش از همه اینها با اضطراب در ارتباط متقابل باشد.

توجه به امور تربیتی-آموزشی و مسائل شخصیتی دانش آموزان در هر جامعه‌ای موجب پرورش افرادی می‌شود که در آینده قادرند امور مختلفی را به دست گیرند و جامعه‌ی خود را با شایستگی اداره و هدایت نمایند اما منظور از دانش آموزان، فقط یک گروه خاص در جامعه نیست. به عبارت ساده‌تر، هر گروهی از دانش‌آموزان باید از امکانات مناسبی بهره‌مند باشند. همچنین سرزندگی تحصیلی از مهم‌ترین دوره‌های زندگی فرد است که بر تربیت و یادگیری ثمربخش و موفقیت‌آمیز فرد تأثیر می‌گذارد و لیاقت‌ها و

توانایی‌ها ایجاد شده و پیشرفت‌های علمی حاصل می‌شود. اما در زندگی روزانه تحصیلی، دانش‌آموزان با انواع چالش‌ها، موانع و فشارهای خاص این دوره (از جمله نمرات ضعیف، تنش‌زاهای دانش‌آموزی، تهدید اعتماد به نفس در نتیجه عملکرد، کاهش انگیزش، تعامل و غیره) مواجه می‌شوند. برخی از دانش‌آموزان در برخورد با این موانع و چالش‌ها موفق عمل می‌کنند، اما گروه دیگری از دانش‌آموزان در این زمینه ناموفق هستند. بنابراین، باید ابعاد مختلف وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان از جمله سرزندگی تحصیلی و اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری آنان مورد بررسی قرار گیرند تا بتوان اطلاعات دقیق‌تری از وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان به دست آورد.

نتایج نشان داد، رگرسیون پیش بینی با سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان از روی متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی در زمینه (روان‌نخور خوبی، برون‌گرایی، گشاده‌ذهنی، توافق‌پذیری، وجدانی بودن) و انعطاف‌پذیری شناختی معنی‌دار می‌باشد. متغیر انعطاف‌پذیری شناختی با ضریب بتای ۰/۳۲ و متغیر ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی با ضریب بتای ۰/۲۴ می‌توانند به طور مثبت و معنی‌داری سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند. در تبیین نتایج میتوان گفت که دانش‌آموزان هر جامعه به عنوان قشر آینده‌ساز هر کشور، گروهی هستند که بخش عمده برنامه‌ریزی و بودجه هر کشور را به خود اختصاص می‌دهند. آنان از هوشمندترین و مستعدترین اقشار جامعه می‌باشند، لذا توجه به ابعاد روان‌شناختی آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (پورطاهریان، ۱۳۹۹). از سوی دیگر تحقیقات بسیاری نشان داده است دانش‌آموزانی که از لحاظ پایگاه اقتصادی-اجتماعی خانواده، توانایی و استعداد یادگیری بسیار شبیه به هم هستند در عملکرد تحصیلی تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارند (حبیب‌الهی، ۱۳۹۹). ترقی هر کشوری رابطه مستقیم با پیشرفت علوم و دانش و تکنولوژی آن کشور دارد و پیشرفت علمی نیز حاصل نمی‌شود مگر اینکه افراد خلاق تربیت شده باشند، عملکرد تحصیلی ضمن اینکه در توسعه و آبادانی کشور موثر است در سطوح عالی منجر به یافتن شغل و موقعیت مناسب و در نتیجه درآمد کافی می‌شود. دانش‌آموزان که از موقعیتهای تحصیلی برخوردارند، خانواده و جامعه با دیده احترام به آنان می‌نگرند. در جامعه با روحیه و نشاط بیشتری حضور خواهند یافت و در کنار اینها از هزینه‌های گزافی که از افت تحصیلی برآموزش و پرورش تحمیل می‌شود، کاسته خواهند شد. دستیابی به بهره‌وری و بهبود کیفیت نظام آموزشی را می‌توان اثر گذارترین عامل در توسعه کشورها دانست. تجارب کشورهای پیشرفته‌ای چون ژاپن در زمینه توسعه همه‌جانبه نیز حکایت از سرمایه‌گذاری بر روی منابع آموزشی و انسانی دارد. در راستای دستیابی به این اهداف بهبود کیفیت موقعیت تحصیلی از جمله اهداف اساسی برنامه‌های آموزشی است. در حالی که امروزه افت تحصیلی یکی از نگرانی‌های خانواده‌ها و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت است. از جمله موضوعات مورد علاقه صاحب‌نظران علوم تربیتی یافتن شرایط و امکانات لازم و موثر در جهت تحصیلی موفق و پیشرفت تحصیلی است. اما عدم موفقیت در تحصیل زمینه‌ساز مشکلات فردی و اجتماعی و انحراف از دستیابی به اهداف سیستم آموزش است. محققین عوامل مختلفی را در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دخیل دانسته‌اند. اما با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و تغییرات سریع عوامل در طول زمان نمی‌توان به عنوان یک قانون عمومی و کلی، علل خاصی را برای جوامع مطرح نمود (سیف، ۱۳۸۴). زیرا قوانین بافت فرهنگی و نسبت جامعه، نگرش مردم به تحصیلات، سطح درآمد والدین و غیره، همه از عواملی هستند که به طور اخص در یک جامعه بر شکست یا موفقیت تحصیلی تأثیر می‌گذارند. منابع موجود نشان می‌دهد که آموزش به طور کلی تحت تأثیر پنج عامل فراگیر آموزش‌گر، برنامه، تجهیزات و محیط آموزشی است که هر یک از عوامل مذکور دارای ویژگی‌هایی است که می‌توانند در انگیزه پیشرفت و یادگیری تأثیرات متفاوتی داشته باشند

همچنین یکی از ویژگی‌هایی که در جامعه‌ی ما معمولاً به آن توجه می‌شود، امید تحصیلی است که تأثیر بسزایی در موفقیت افراد دارد که باعث تلاش فرد و رسیدن به اهداف مثبت در زندگی می‌شود. بنابراین کسی که از این ویژگی برخوردار است بدون توجه به ویژگی‌های زمانی و مکانی تلاش خود را در همه‌ی زمینه‌ها توسعه می‌دهد. زندگی تحصیلی، یکی از مهمترین ابعاد زندگی اشخاص است که بر سایر ابعاد زندگی تأثیر فراوان دارد. در این بین یکی از مسایل و مشکلات اساسی زندگی تحصیلی افراد و نظام آموزشی هر کشور، مساله‌ی افت تحصیلی و پایین بودن سطح عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان آن کشور است. این پدیده، علاوه بر زیانهای هنگفت اقتصادی، سلامت روانی فراگیرندگان را مخدوش می‌نماید. برخی از دانش‌آموزان به سرعت پاسخ‌دهی در انجام تکالیف اهمیت می‌دهند. و دسته‌دیگر به صحت و دقت پاسخ اهمیت می‌دهند و چندان توجهی به سرعت در پاسخ‌دهی ندارند. بنابراین بیشتر اوقات در حال مطالعه هستند، تعدادی از دانش‌آموزان تند، سریع و بدون معطلی و بدون صرف وقت زیاد یک مساله را حل می‌کنند چون که آنان با اولین جوابی که به ذهنشان می‌رسد پاسخ می‌دهند. بنابراین بیشتر مرتکب خطا و اشتباه می‌شوند در مقابل برخی از دانش‌آموزان تکالیف را به آرامی و دقت ارزیابی می‌کنند و به جزئیات کارها نیز توجه می‌نمایند و با تاخیر و وقت زیاد به مسائلی جواب می‌هند و کمتر مرتکب خطا و اشتباه می‌شوند. ادراک و به خاطر سپاری دانش‌آموزان در مورد مطالبی که قصد یادگیری آنان را دارند متفاوت می‌باشد، برخی از آنان در مقابل نقطه نظرات جدید و متفاوت از خود انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند و در مقابل برخی از خود مقاومت نشان می‌دهند و در برابر راهکارهای جدید از خودشان انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند. عده‌دیگر از دانش‌آموزان فقط به حفظ مطالب علمی می‌پردازند و عده‌دیگر توانایی برگرداندن نوشته‌های علمی را به زبان خود و جملات دیگری از خود نشان می‌دهند، تعدادی از آنان توان یادگیری و درک مقدار زیادی از اطلاعات و ترکیب آنها را دارند و در مقابل تعدادی فاقد این توانایی می‌باشند.

منابع

- آزاد، حسین. (۱۳۸۶). *آسیب شناسی روانی*، تهران: بعثت
 اشتوتزل، ژان. (۲۰۰۶). *روانشناس اجتماعی*، ترجمه محمد علی کاردان. (۱۳۸۹). تهران: دانشگاه.
 شگری، فرزانه. (۱۳۹۲). *مقایسه پیشرفت، انگیزش و خودکارآمدی تحصیلی دو گروه از دختران مادران با مشارکت بالا و پایین*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه بیرجند - دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
 پیرخانی، علی رضا، برجعلی، احمد، دلاور، علی واسکندری، حسین. (۱۳۹۸). *تأثیر آموزش تفکر خلاق بر مولفه‌های فراشناختی تفکر خلاق دانشجویان*، فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، ۳(۲)، ۵۱-۶۱.
 پورشافعی، مهرناز. (۱۳۸۹). *روش‌های تربیتی پویا و خلاق*، تهران: اسبازان.
 پور سردار، فیض اله، علیپور، ذبیح اله؛ عبدی زرین، سهراب؛ سنگری، علی اکبر. (۱۳۹۷). *تأثیر انعطاف‌پذیری کنشی بر سلامت روانی و رضایت از زندگی*. یک الگوی روان‌شناختی از بهزیستی، یافته. شماره ۱، دوره چهاردهم
 تقی زاده. (۱۳۹۷). *رابطه بین سرمایه اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی با قلدری در دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر گناباد*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، کتابخانه دیجیتالی دانشگاه علامه طباطبایی (ره)
 تکین، مسلم. (۱۳۹۸). *رابطه شیوه‌های فرزند پروری با هوش هیجانی و تفکر خلاق در دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهرستان دزفول*، پایان‌نامه کارشناسی مشاوره و راهنمایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.
 تمنای فر، محمدرضا، گندمی، زینب. (۱۳۹۰). *رابطه‌ی انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان*، فصلنامه‌ی راهبردهای آموزش، ۴(۲)، ۱۵-۱۹

- توحیدی، محسن. (۱۳۹۹). مطالعه سبک های اسنادی، اضطراب و انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی درمیان دانش آموزان پسر سال اول دبیرستان دولتی شهر تهران. *پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی*، دانشگاه تربیت معلم.
- حاجی یخچالی، علیرضا، (۱۳۹۹)، *رابطه ویژگی های شخصیت، باورهای هوشی و اهداف پیشرفت با خودکارآمدی تحصیلی در دانش آموزان دختر دبیرستانی*، فصلنامه شخصیت و تفاوت های فردی، سال سوم، ۹۲-۷۵.
- ذهبیون، لیلا، احمدی، غلامرضا. (۱۳۹۸). تفکر خلاق و رابطه آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، *دانش و پژوهش در علوم تربیتی-برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)*، ۲۱(۳)، ۶۱-۷۸.
- ذبیحی حصار، نرگس خاتون، غلامعلی لواسانی، مسعود. (۱۳۹۹). بررسی رابطه باورهای هوشی و اهداف پیشرفت با خودکارآمدی در دانش آموزان، *مجله علوم تربیتی و روانشناسی*، دوره ۱، شماره ۴، صفحه ۹-۱۷.
- فاتحی، بهمن. (۱۳۹۷). *رابطه ویژگی های شخصیتی و باورهای انگیزشی با پیوند به مدرسه در دانش آموزان*، پایان نامه کارشناسی ارشد دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه محقق اردبیلی - دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- رضایی نسب، اعظم. (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین باورهای هوشی و خودکارآمدی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره پیش دانشگاهی شهرستان الشتر، *کتابخانه دیجیتالی دانشگاه علامه طباطبائی (ره)*، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی
- رستگار، جواد. (۱۳۹۴). *بررسی روابط ساختاری ادراک از جو مدرسه و اهداف پیشرفت با خودکارآمدی تحصیلی*، *مجله: روان شناسی مدرسه* «، دوره ۴ - شماره ۱، ۱۲۲ تا ۱۳.
- روشه، کی. (۲۰۰۱). *کنش اجتماعی*. ترجمه ی زنجانی زاده، هما. (۱۳۸۵). مشهد: دانشگاه فردوسی.
- رهنما، اکبر، عبدالملکی، جمال. (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین هوش هیجانی و تفکر خلاق با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه شاهد، *اندیشه های نوین تربیتی دانشگاه علوم تربیتی و روانشناسی*، ۵(۲)، ۵۵-۷۸.
- عقیلی، اعظم. (۱۳۹۷). تعیین تاثیر روش آموزشی حل مساله بر تفکر خلاق و موفقیت تحصیلی دانش آموزان پسر کلاس سوم راهنمایی منطقه خواجه، *پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی*، دانشگاه تهران.
- فروتن، خلیل. (۱۳۹۲). بررسی رابطه مهارتهای اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مدارس راهنمایی شهرستان لامرد مهر، *پایان نامه کارشناسی ارشد*، دانشگاه آزاد اسلامی شیراز.
- قمری، محمد. (۱۳۹۹). رابطه بین سرمایه اجتماعی و انگیزش درونی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه شهر کرج، *مجله آموزش و ارزیابی*، ۶(۲۲)، ۴۵-۵۸.
- برزگر، عبدالله. (۱۳۹۹). بررسی شیوه های والدینی و تاثیر آن بر تحصیلات فرزندان، *مجله علمی-پژوهشی روان شناسی*، ۴(۶)، ۳۸۳-۳۷۰
- کاظمی، هادی. (۱۳۸۹). بررسی رابطه خود کارآمدی ادراک شده دانش آموزان سوم راهنمایی شهر تهران و نگرش آن ها نسبت به درس ریاضی با پیشرفت ریاضی آن ها. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه تربیت معلم تهران.
- کدیور، پروین. (۱۳۸۴). *روانشناسی تربیتی*، چاپ دوم، تهران، سمت.
- کدیور، پروین (۱۳۸۵). *روانشناسی تربیتی*، چاپ ششم، تهران، سمت.
- کریمی، یوسف. (۱۳۸۵). *روانشناسی تربیتی*، چاپ پنجم، تهران، ارسباران.
- کریمی، یوسف. (۱۳۹۷). *روان شناسی شخصیت*، تهران، ویرایش
- کفایت، محمد. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین شیوه ها و نگرش های فرزندپروری با تفکر خلاق و رابطه متغیر اخیر با هوش، پیشرفت تحصیلی و رفتارهای پیشرفت گرایی دانش آموزان سال اول دبیرستانهای اهواز، *پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی*، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- گلستان هاشمی، سیدمهدی. (۱۳۸۲). *مقدمه ای بر تفکر خلاق شناسی*، چاپ پنجم، اصفهان، واحد صنعتی اصفهان.
- گنجی، حمزه. (۱۳۸۲). *روانشناسی عمومی*، چاپ پنجم، تهران، ساوالان.
- هاشمی، سهیلا. (۱۳۹۸). بررسی رابطه هوش هیجانی، تفکر خلاق هیجانی و تفکر خلاق در دانشجویان هنر، ادبیات علوم پایه. *اندیشه های نوین تربیتی*، دانشکده علوم تربیتی روانشناسی دانشگاه الزهرا (س)، ۵(۲)، ۷۹-۱۰۲
- وستون، آنتون. (۱۹۵۴). *تفکر خلاق تفکر انتقادی*، ترجمه کاوه بویری، (۱۳۹۸)، تهران: چاپ اول، کتاب آمه.

- Vismoman, K., Haflik, J.G. (2016). Academic achievement, academic self-concept, and academic motivation of immigrant adolescents in the Greater Toronto Area Secondary Schools. *Journal of Advanced Academics*, 19(4):700-743.
- Angeli, V. N. (۲۰۱۲). Instructional effects on critical thinking performance on ill-defined issues. *Department of Education, University of Cyprus*, ۱۱-۱۲ dramas street, Nicosia, cy-۱۶-۷۸, Cyprus
- Akane, R., Pintrich, S., Cortiona, G. (۲۰۱۳). Motives, goals, and adaptive patterns of performance in Asian American and Anglo American students. *Learning and Individual Differences Journal of Arts and Humanities in Higher Education*, ۱۵ (۲), ۱۴۱-۱۵۸
- Collins, W. (۲۰۱۱). Contextual constructivism, constructivist perspectives on science and mathematics Education. *Journal of Counseling and Development*, pp. ۵۷-۶۹
- Kevin, C., Gary, B. (۲۰۱۱). Student self-identity as a critical thinking. *Journal of Marketing Education*, ۳۱-۳۹, ۳۱
- Magnussen, E., Sanft, M. (2012). Metacognitive Application process: A framework for Teaching Effective Thinking skills in FYE courses. A paper presented at the college survival Becoming a master student National conference.
- Joachim, S., Anna, R. (2011). Perfectionism in adolescent school students: Relations with motivation, achievement, and well-being personality and Individual Differences. *Journal of Arts and Humanities in Higher Education*, ۴۲(۷), ۱۳۷۹-۱۳۸۹
- Ruhland, D., Martin G., Feld, S. (۲۰۱۴). Role problems and the relationship of achievement motivation to scholastic performance. *Journal of Educational Psychology*. Pages ۹۵۰-۹۵۹ Slavin, R. J. (۲۰۱۰). Raising the Achievement of all students: Teaching for successful intelligence. *Educational Psychology Review*. Plenum publishing corporation.
- Deniel E. (۲۰۱۰). Academic freedom critical thinking and teaching ethics. *Journal of Arts and Humanities in Higher Education*, ۵, ۱۹۹-۲۰۸
- Coetzee, R.L. (2011). Investigate the relationship between academic self-concept, and academic achievement at the University of the Free State. Submitted in accordance with the requirements for the degree, *Educational Psychology. Int J Exp Educ Psychol.*;9:132-42.
- Deci, E.L., Ryan, R.M. (2012). Self-determination theory: A macro-theory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology*, 49(3):182-185.
- Harrison, L.J., Clarke, L., Ukgerer, J.A. (2013). Children's drawing provide a new perspective on teacher - child relation quality and school adjustment. Australia Macquarie university. *Early Childhood Research Quarterly*. 55-71.
- Gallo, M., Ronaldo, V. (۲۰۱۱). Intrinsic versus extrinsic motivation: a study of undergraduate student motivation in science, *Teaching & Learning*, ۶(۱), ۹۵-۱۰۶
- Khurshid, F., Tanveer, A., Qasemi, F. N. (۲۰۱۲). Relationship between study habits and academic achievement among Hostel living and Day scholars, University students, *British Journal of Humanities and Sciences*, ۳(۳۴-۴۲), ۲
- Madhu, G., Mamta, D., Pooja, P. (۲۰۱۲). Achievement motivation: a major factor in determining academic achievement, *Asian Journal of Multidimensional Research*, ۱(۳), ۲۲۷۸-۴۸۵۳.
- Wang, I., Chen, G., Zhang, L., Deng, L. (2017) Cognitive styles: An overview and integration: *Educational Psychology. Int J Exp Educ Psychol.*;9:132-42.
- Sikhwari, T.D. (2008). The relationship between affective factors and the academic achievement of students at the University of Venda. Unpublished MEd-dissertation. Pretoria: Unisa. Available from: <http://hdl.handle.net/10500/1290>
- Westland E., Arche T. (2013) Exploring cross-cultural difference in self concept. *Cross Cult Res.*;35(3):280-302.
- Ulrike, E. N., Goetz, T., Hall, N. C. & Frenzel, A. C. (۲۰۱۲). Metacognitive strategies and test performance: An experience sampling analysis of students' Learning behavior,

Education Research International, Article ID, ۹۵۸۳۱۹, ۱۶pages.
Wanjaafar,W. M & Mohdayub, A. F. (۲۰۱۰). Mathematics Self-efficacy and Meta-
Cognition Among University Students. *Procedia Social and Behavioral Sciences, ۸*
۵۲۴-۵۱۹